

תוכן ענינים

- 17 **סימן רמט**
תלמידי חכמים - רופאי הנפשות
- 21 **סימן רנ**
מקצת האחדות ככולה (ג) - המקיים מצוה אחת בדבקות כמי שקיים כל המצוות (ב)
- 24 **סימן רנא**
עליה למדרגת הצדיק על ידי התחברות עמו
- 29 **סימן רנב**
וידי - "הסרת הלבוש" וגילוי החיות האלקית המסתתרת בחטא
- 31 **סימן רנג**
העלאת מחשבות זרות (ח) - "מופת" על כך שהמחשבות הן ניצוצות המבקשים תיקון
- 33 **סימן רנד**
ללמוד מהיצר הרע העושה את רצון קונו תמיד
- 34 **סימן רנה**
האדם צריך לשים לבו ל"כרוזים" הנשלחים אליו מלמעלה
- 38 **סימן רנו**
עבודת ה' דורשת "התחדשות" תמידית (ב) - "פתיחת צינורות" חדשים
- 41 **סימן רנז**
הספירות בנפש האדם
- 43 **סימן רנח**
"אבות" בצד הקדושה ובצד הטומאה
- 44 **סימן רנט**
ההתעוררות בתפילה צריכה לבוא מכח יגיעת האדם

- 48 סימן רס
השבת בן המלך שהתרחק - על ידי ירידה למדרגתו
- 50 סימן רסא
אין לסמוך על אחרים בעבודת ה' (ג)
- 52 סימן רסב־רסג.
תוכחה מתוך אהבה, ולא באופן המעורר קטרוגים (ב)
- 55 סימן רסד
הסבור שהנו קרוב לה' - רחוק הוא, ולהפך (ב)
- 56 סימן רסה
שחיטת מלאך המוות לעתיד - סילוק הרע שבו והפיכתו למלאך קודש
- 57 סימן רסו.
"דגל מחנה דן צפונה" ברוחניות
- 58 סימן רסז.
האמונה והדבקות בה' מצילה את החוטא מן העונש
- 59 סימן רסח
הכוונה הראויה בתפילה - לתועלת השכינה ולא לתועלת גשמית (ד)
- 61 סימן רסט
המתפאר בעבודתו הרוחנית מתרחק ונפרד מאלקות (ב)
- 63 סימן ער
תיקון חטאי בעל התשובה - על ידי הצדיק (א)
- 64 סימן רעא
המתקת ה"קטנות" באמצעות הדעת (ב)
- 66 סימן ערב
"המענג את השבת" - מציאת שורש התענוג בענייני מדת המלכות (א)
- 70 סימן רעג א
בכל תנועה שעושה האדם נמצא הבורא
- 71 סימן רעג ב
דיבור טוב פועל השפעה טובה מלמעלה, ולהפך
- 73 סימן עדר
שיתוף השכינה בפעולות האדם - שיעשה כל פעולה לצורך ניצוץ השכינה המלוּבש
בו
- 74 סימן ערה
האדם נמצא כולו במקום מחשבתו (ב)
- 75 סימן רעו.
שלוש הדרכות בענין תפילה ובקשה על צערם של ישראל

- 78 **סימן רעז**.
עבודת הצדיק - גילוי ניצוצות הקדושה שבכל דבר וחיבורם לשרשם
- 79 **סימן רעה**.
האוחז במדרגת תענוג רוחני - צריך עדיין להזהר מגאווה
- 81 **סימן רעט**.
לחוש את הפנימיות והרוחניות שבתוך הדיבור
- 83 **סימן רפ**.
חובת התוכחה - רק כלפי ההולכים בדרך התורה
- 84 **סימן רפא א**.
הדרכה בסדר עבודת ההתעלות אל העולמות העליונים
- 87 **סימן רפא ב**.
עצם המאמץ להבין ממשיך הארה מן החכמה העליונה
- 88 **סימן רפב א**.
"בכל דרכיך דעהו" - דע הי: חיבור המעשה הגשמי (ה"א) אל הכוונה הרוחנית (וא"ו)
- 90 **סימן רפב ב**.
העבודה צריכה להיות לצורך גבוה בלבד
- 91 **סימן רפג**.
האדם מתדבק במקום שבו נמצאת מחשבתו (ב)
- 93 **סימן רפד א**.
דבקות חושי האדם בשרשם העליון (ז) - יראה מן הדיבור; המחשבה כ"ספר" כתוב
- 94 **סימן רפד ב**.
לחוש את הפנימיות והרוחניות שבתוך הדיבור (ב)
- 96 **סימן רפה א**.
השראת השכינה על ישראל תלויה בראשי הדור (ב)
- 97 **סימן רפה ב**.
שינוי מחשבות הזולת באמצעות כח המחשבה
- 98 **סימן רפו**.
"תורי זהב" ו"נקודות כסף" בעבודת ה' - אהבה ויראה והיחס ביניהן
- 100 **סימן רפז**.
העלאת מחשבות זרות (ט) - המחשבה באה לדחות את האדם מעולם עליון, והחכם מנצלה כדי להתקשר יותר לה'
- 103 **סימן רפח**.
התחזקות היצר הרע מביאה תוספת התעלות בקדושה
- 105 **סימן רפט**.
התחברות אל הבורא - על ידי התקשרות למדרגת החכמה

רמט

מהבעש"ט זללה"ה. במדרש ויהי ערב אלו מעשיהם של רשעים ויהי בקר אלו מעשיהם של צדיקים ואיני יודע באיזה מהם חפץ, כשהוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב הוי אומר במעשיהם של צדיקים חפץ יותר. והוא תמוה, וכי סלקא דעתך שחפץ במעשיהם של רשעים. ובאר כי יש מעשי הרשעים אכילה ושתיה ושמחה ושחוק וכיוצא, ויש מעשי צדיקים תענית וצום וכבי ומספד וכיוצא. אמנם בשנתגברה חלי המרה שחרה על ידי עצבות וסגופים וכיוצא או

רמט

תלמידי חכמים - רופאי הנפשות

מהבעש"ט זללה"ה.

איתא במדרש²: "ויהי ערב³ - אלו מעשיהם של רשעים, ויהי בקר⁴ - אלו מעשיהם של צדיקים, ואיני יודע באיזה מהם חפץ, כשהוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב - הוי אומר במעשיהם של צדיקים חפץ יותר". והוא תמוה, וכי סלקא דעתך שחפץ הקב"ה במעשיהם של רשעים!?

ובאר הבעש"ט, שבאמת "מעשיהם של צדיקים" ו"מעשיהם של רשעים" אין פירושם מעשי מצוה ועבירה הנעשים בפועל, אלא דרכי ההנהגה הכלליות של הצדיקים והרשעים, כי יש "מעשי הרשעים" - הנהגה המצויה ברשעים (שעסקם הוא "עניני עולם הזה הגשמי

1. ראה גם לעיל סימן קפח. צפנת פענח ויקהל, ד"ה ולי נראה מ"ש זכאה. בן פורת יוסף תולדות, פן ד.
2. בראשית רבה פרשה ב, ה.
3. בראשית א, ה.
4. שם, ד.

והחומר⁵) - אכילה ושתיה ושמחה ושחוק וכיוצא, ויש "מעשי צדיקים" - הנהגה המצויה בצדיקים (שעסקם הוא "עסק תורה ותפילה ותשובה, לפקח בעסקי הנשמה והרוחני⁶") - תענית וצום וכבי ומספד וכיוצא.

אמנם, אף שבדרך הרגיל אין להתנהג ב"מעשי הרשעים", הרי בשנתגברה - בשעת התגברות חלי ה"מרה שחרה" (העדר חיות וחשק) על ידי עצבות וסגופים⁸ וכיוצא, אשר התגברות זו מביאה לידי חלישות ורפיון בעבודת ה'⁹

5. בן פורת יוסף שם.

6. ראה זהר חלק ג רכז, ב.

7. ראה אור התורה שלח ע' תסז.

8. ראה להלן סימן שב (ג): "על ידי תענית וסגופים גובר העצבות" (עיין שם דוגמא לנוק רוחני הנובע מכך).

9. ראה לעיל סימן ריט: "שהתענית מחליש הגוף מעבודת השם". ועיין עוד במצוין שם הערה 3.

ובצוואת הריב"ש סימן מו: "עצבות היא מניעה גדולה לעבודת הבורא יתברך". ועיין עוד לעיל שם סימנים טו, מד, מה. ובספרנו לעיל סימן צג (ג) ובמצוין שם בהערות, ולהלן סימן שב (ג). מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' תמח (בשם הבעש"ט). ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 52 (בשם הבעש"ט). תניא פרק כו.

מקורות ושינויי נוסחאות

רמט. צפנת פענח תרומה, ד"ה ושמעתי ממורי זללה"ה פירוש.

מבעש"ט זללה"ה. במדרש. שם ולאחרי הבאת פסוקי פרשת נשא המתבארים להלן בסוף הסימן: ושמעתי ממורי זללה"ה פירוש בזה על פי ביאור משנה דאבות... ולאחרי הקדמת קושיות במשנת "ד' מרות בנותני צדקה" - הובאו לעיל סימן קפח וביאר פטוק חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל ערותיך והובא לעיל שם על פי מדרש (וממשיך "ויהי ערב" ככפנים).

הוי אומר. שם וכן הוא במדרש: הוי.

וביאר כי יש שם מקרים ביאור ארוך על משנת "ד' מרות בנותני צדקה" (ועל הפסוק "ואשיבה רגלי אל ערותיך") והובא לעיל שם ומסיים: ונחזור לביאור מורי זללה"ה בפסוק הנ"ל "ואשיבה רגלי גר"א כי יש.

יש מעשי צדיקים תענית. שם: יש מעשי תענית.

צָרִיד לָאָחוֹז בְּמִדַּת הַרְשָׁעִים לְאָכַל וּלְשָׂמֹחַ לְהִסִּיר הַחֲלִי הַנְּ"ל. וְלִפְעָמִים
בְּשֵׂרוּאָה שְׂיִצֵּר הָרַע מִתְגַּבֵּר בּוֹ יִלְבֹּשׁ שְׁחָרִים וְעֲצָבוֹת. וְכֹל זֶה צָרִיד לְשָׂקַל בְּמֵאוֹנֵי
שְׂכָלוֹ. וְזֶהוּ שְׂאֲמָרוֹ וְאִינִי יוֹדֵעַ בְּאִיזָה מָהֶם חֲפִיץ וְכֵנ"ל, וְאִם אֵין לוֹ דַּעַת לְהַכְרִיעַ
אִיזָה דְרָךְ הַטּוֹב יִלְךְ לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁהֵם רוֹפְאֵי הַנְּפֹשׁוֹת, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתַב הַרְמַ"ם
פָּרַק ב מֵהִלְכוֹת דַּעוֹת יַעֲזֵן שָׁם.

וְכֹל זֶה צָרִיד לְשָׂקַל בְּמֵאוֹנֵי שְׂכָלוֹ, אִימְתִי
נִדְרַשׁת לְצוּרֵךְ עֲבוּדַת ה' הַנְּהַגָה שֶׁבְּכַחֲסִינָת
"מַעֲשֵׂי רַשָּׁעִים", וְאִימְתִי עַלֹּל הַדְּבָר לְהַזִּיק
לְעֲבוּדַת ה' וְיֵשׁ חוֹבָה לְנַהוּג ב"מַעֲשֵׂי
צַדִּיקִים". וְזֶהוּ שְׂאֲמָרוֹ "וְאִינִי יוֹדֵעַ בְּאִיזָה
מָהֶם חֲפִיץ", וְכֵנ"ל שֶׁלְעֵתִים הַדְּבָר הָרְאוּי
וְהַנְּרָצָה הוּא הַנְּהַגָה שֶׁבְּכַחֲסִינָת "מַעֲשֵׂי
רַשָּׁעִים" – "לְאָכּוֹל וּלְשָׂמֹחַ וּלְשִׂמּוֹחַ".

וְהֵנָּה, אִם בָּא הָאָדָם לִידֵי בִלְבוּל וּמְבוּכָה
בְּעֵינֵי זֶה וְאֵין לוֹ דַּעַת לְהַכְרִיעַ בְּעֵצְמוֹ אִיזָה
דְּרָךְ מִבֵּין הַשְּׂתִים הַיָּא הַדְּבָר הַטּוֹב וְהַרְצוּי
עֲבוּרוֹ בְּשַׁעַת זֶה – יִלְךְ לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים,
שֶׁהֵם "רוֹפְאֵי הַנְּפֹשׁוֹת" (הַמְּסוּגָלִים לְקַבּוֹעַ
אִימְתִי סוֹבֵל הָאָדָם מ"חֹלֵי הַמְּרָה שְׁחוּרָה"
וְנִדְרַשׁ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ ב"מַעֲשֵׂי הַרַשָּׁעִים"
לְרַפְאוּתוֹ)¹⁵, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתַב הַרְמַ"ם פָּרַק
ב מֵהִלְכוֹת דַּעוֹת¹⁶, שְׂאֵלוֹ ש"נִפְשׁוֹתֵיהֶם
חֹלּוֹת" וְאִינֵם יוֹדְעִים לְהַבְחִין בֵּין דְּרָךְ
טוֹבָה לְרַעָה "יִלְכוּ אֲצֵל הַחֲכָמִים, שֶׁהֵן
רוֹפְאֵי הַנְּפֹשׁוֹת, וְיִרְפְּאוּ חֹלֵיִם בְּדַעוֹת
שֶׁמִּלְמַדִּין אוֹתָם עַד שִׁיחִירוּם לְדֶרֶךְ
הַטּוֹבָה", יַעֲזֵן שָׁם.

– אִז צָרִיד לָאָחוֹז בְּמִדַּת הַרְשָׁעִים¹⁰, לְאָכַל
וּלְשָׂמֹחַ¹¹ וּלְשָׂמֹחַ, כְּדִי לְהִסִּיר הַחֲלִי הַנְּ"ל.
וְאוֹלָם, מֵאִידֵךְ גִּיסָא, לְפְעָמִים בְּשֵׂרוּאָה
שְׂיִצֵּר הָרַע מִתְגַּבֵּר בּוֹ עַל יַדֵי הַשְּׂמַחָה
הַיִּתִּירָה – אִזִּי "יִלְבֹּשׁ שְׁחָרִים"¹² וְיִבּוֹא
לִידֵי עֲצָבוֹת ו"מְרָה שְׁחוּרָה"¹³, דַּהֵיִינוּ
הַנְּהַגָה שֶׁבְּכַחֲסִינָת "מַעֲשֵׂי צַדִּיקִים"¹⁴.

10. בְּצַפְנַת פִּעְנַח שֵׁם: "צָרִיד הַצַּדִּיק לְהַתְּלַבֵּשׁ
לְפַעְמִים בְּמִדַּת הַרַשָּׁעִים לְשֵׁם שְׂמִים", וְרֹאֵה שֵׁם
דוּגְמָאוֹת לְדַבֵּר. וְעֵינֵי עוֹד לְעֵיל סִימָן סַח וּבְכַתּוּנַת
פְּסִים הַמְּצוּיִן שֵׁם הָעֵרָה 1.

11. רֹאֵה יוֹמָא עוֹ, ב. תְּנִיָא פָּרַק ז.

12. רֹאֵה מוֹעַד קֶטֶן יז, א: "אִם רֹאֵה אָדָם
שִׂיִצֵּר מִתְגַּבֵּר עָלָיו, יִלְךְ לְמִקּוֹם שְׂאֵין מְכִירִין אוֹתוֹ
וְיִלְבֹּשׁ שְׁחוּרִים וְיִתְעַטֵּף שְׁחוּרִים וְיַעֲשֶׂה מֵה שֶׁלְכוּ
חֲפִץ כו".

וּבְרַשׁ": "דוֹדָאֵי כִיּוֹן שֶׁלְכוּשׁ שְׁחוּרִים וְכו' אִנִּי
עָרַב בְּדַבֵּר שְׂאֵינוּ חֲפִיץ מְכָאן וְאֵילֵךְ בְּעִבְרָה".
וְרֹאֵה עוֹד בְּפִירוּשׁ רַבִּינוּ חֲנַנְאֵל: "אִם רֹאֵה אָדָם
שִׂיִצֵּר מִתְגַּבֵּר עָלָיו, פִּירוּשׁ מְבַקֵּשׁ לְשִׂתוֹת בְּמִינֵי
זִמְרָה וּלְשִׂמּוֹחַ בְּשִׂמְחָה הַמְּרָגִילָה לִידֵי עִבְרָה... יִלְךְ
לְמִקּוֹם שְׂאֵין מְכִירִין אוֹתוֹ וְיִלְבֹּשׁ שְׁחוּרִין וְיִתְכַסֶּה
שְׁחוּרִין... וְכִיּוֹן שִׂירָאָה עֲצָמוֹ לְכוּשׁ שְׁחוּרִין וְעִטּוּף
שְׁחוּרִין מִשְׁתַּבֵּר יִצְרוּ וְנִמְנַע וְאֵינוּ עוֹשֶׂה".

13. רֹאֵה תְּנִיָא פָּרַק טו וְתוֹרָה אוֹר תּוֹלְדוֹת יט,
ג, אוֹדוֹת הַשִּׁימוּשׁ בְּטַבַּע ה"מְרָה שְׁחוּרָה" בְּעֵינֵי
עֲבוּדַת ה'.

14. רֹאֵה צוּאוֹת הַרִיב"ש סִימָן נו: "כְּשֶׁאָדָם יֵשׁ
לוֹ חֶשֶׁק לְהַתְּעַנּוֹת... אֵף עַל פִּי... שְׂטוֹב יוֹתֵר לְעֲבוּד
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּשִׂמְחָה, בְּלֵי סִיגוּפִים, כִּי הֵם גּוֹרְמִים
עֲצָבוֹת; אֲבָל מִסְתַּמָּא נְהַתְּעוּרְרוֹת חֶשֶׁק זֶה הֵיָא לְפִי

ש[י]דע אינש בנפשיה [שעתה נמצא הוא במצב]
שצריך להתענות, שעדיין לא תיקן נפשו כראוי".

15. עיין לעיל סימן ט (ב) ובהערות.

16. הלכה א.

וּבְזָה יוֹבֵן אִישׁ כִּי תִשְׁטָה אֶשְׁתּוֹ, שֶׁהוּא הַחֹמֶר וְהַגּוֹף שֶׁעַל יָדוֹ נִטָּה וְשָׁטָה מִדֶּרֶךְ הַיִּשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאִיזָה דֶּרֶךְ יִבְחַר וְכֵן ל', אִזּוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, שֶׁהֵם הַתְּלַמִּידֵי חֻכְמִים רוֹפְאֵי הַנְּפֻשׁוֹת. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּם קִדְשִׁים, הֵם דְּבָרֵי תוֹרָה, אֶל כָּלִי חֶרֶשׁ, רוֹצֵה לֹאמֹר לְהַלְבִּישׁ בְּמֹשֶׁל וּמְלִיצָה וַיֹּאמֶר לוֹ תוֹכַחַת מוֹסֵר שְׂיִהְיֶה לוֹ

להעמידו על דרך הישר²² ולהוציאו מן ה"חולי" והבלבול.

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב²³ "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּם קִדְשִׁים" – הֵם דְּבָרֵי תוֹרָה (שְׁנַמְשֵׁלָה לְמִים²⁴) – "אֶל כָּלִי חֶרֶשׁ"²⁵, רוֹצֵה לֹאמֹר – ה"כֹּהֵן", שֶׁהוּא כְּאִמּוֹר הַתְּלַמִּיד־חֻכְמִים הַמְּלַמֵּד אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתוֹךְ "כָּלִי" וּלְבוֹשׁ חִיצוֹנִי²⁶, דֵּהֵינּוּ בְּמֹשֶׁל וּמְלִיצָה הַמְּתַקְבְּלִים עַל לֵב הַשּׁוֹמֵעַ, שְׁבִתוֹכֶם יִרְמוֹז אֶת מוֹסֵר הַתּוֹרָה וְהַדְּרַכְתָּהּ, וַיֹּאמֶר לוֹ תוֹכַחַת מוֹסֵר בְּאוֹפֵן שְׂיִהְיֶה לוֹ מִמֶּנָּה רְפוּאָה²⁷ – עַל יְדֵי ה"לְבוּשׁ" וְהַכָּלִי

וּבְזָה יוֹבֵן תוֹכֵן פְּסוּקֵי פִרְשַׁת סוּטָה בַּעֲבוּדַת ה'¹⁷:

"אִישׁ כִּי תִשְׁטָה אֶשְׁתּוֹ"¹⁸, פִּירוּשׁ, כְּאִשֶּׁר בָּא הָאָדָם לִירֵד מִצֵּב שֶׁל "תִּשְׁטָה" מִצֵּד "אֶשְׁתּוֹ", שֶׁהוּא הַחֹמֶר וְהַגּוֹף הַגִּשְׁמִי הַנִּקְרָא "אֶשְׁתּוֹ"¹⁹, שֶׁעַל יָדוֹ נִטָּה וְשָׁטָה [=סוּטָה] מִדֶּרֶךְ הַיִּשְׂרָאֵל וְנַעֲשֶׂה "חוּלָה", וַאֲיֵנוֹ יוֹדֵעַ בְּאִיזָה דֶּרֶךְ יִבְחַר, וְכֵן ל'; אִזּוֹ "וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן"²⁰, שֶׁהֵם הַתְּלַמִּידֵי חֻכְמִים, רוֹפְאֵי הַנְּפֻשׁוֹת, הַיּוֹדְעִים אֵיךְ לְהַמְצִיא מִזּוֹר וְתִרְפוּפָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְלְהַתְאִים אֶת הַדְּבָרִים הָאִמּוּרִים בְּתוֹרָה לְמַצְבוֹ וְלַעֲלוֹמוֹ שֶׁל ה"חוּלָה"²¹, וְכך

22. "אשר שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו ורבים השיב מעוון" – צפנת פענח להלן כאן, על פי לשון הכתוב – מלאכי ב, ויז.

23. שם, יז.

24. בבא קמא יז, א. ועוד.

25. נשא שם (בשינוי לשון).

26. עיין סנהדרין נב, ב.

27. ראה תולדות יעקב יוסף קדושים צה, ב [תמב"ג]: "בפסוק [ישעיה נה, א] הוּי כֵל צִמָּא לְכוּ לְמִים וְאִשֶּׁר אֵין לוֹ כֹּסֶף לְכוּ שְׁבֵרוּ בְּלֹא כֹסֶף וּבְלֹא מַחִיר יֵין וְחֵלֶב... וְנִרְאָה לְבָאָר דְּכִבְר כְּתַבְנֵוּ מַה שְׁכַתְבֵּוּ הַרְמִיב"ם [בְּהַלְכוֹת דְּעוֹת שֵׁם] כְּמוֹ שִׁישׁ חוּלֵי הַגּוֹף הַטּוֹעֵמִים מִר לְמַתּוֹק, כִּי יֵשׁ חוּלֵי הַנֶּפֶשׁ וְאוֹמֵר עַל טוֹב רַע וְלֹרַע טוֹב, וּבְזֶה יוֹבֵן כֵּל צִמָּא לְכוּ לְמִים – מִי שְׁצִמָּאָה נִפְשׁוֹ וְכוֹסֶף לְעַבּוּדוֹת יִתְבַרֵךְ וְלְתוֹרָתוֹ, לְכוּ לְמִים, שֶׁהִיא הַתּוֹכַחַת מוֹסֵר לֹאמֹר מִפּוֹרֵשׁ לוֹ כֵּל צָרְכִי, כִּי וְדָאֵי שׁוֹתָה בְּצִמָּא דְּבִרְיָהּ; מַה שְׁאֵין כֵּן אִשֶּׁר אֵין לוֹ כֹּסֶף, רוֹצֵה לֹאמֹר שְׁאֵינוֹ כוֹסֶף לְשִׁמּוֹעַ כְּלִימוּדִים דְּבָרֵי מוֹסֵר מַחֲמַת חוּלֵי נִפְשׁוֹ... מְכַל מְקוּם אֵל יִדְחַנּוּ מְכַל וְכֵל, רַק יִשְׁקֵנוּ יֵין וְחֵלֶב, לְהַלְבִּישׁ הַמוֹסֵר בְּפִסּוּקֵי הַתּוֹרָה שִׁיְהִיו מִתּוֹךְ

17. וראה גם לקוטי שיחות חלק ד, הוספות לפרשת נשא.

18. נשא ה, יב.

19. זהר חלק א עט, א. ועוד.

וְרָאָה רִבִּינוּ בְּחַיֵּי בְּרֵאשִׁית ג', כֹּא, בְּבִיאוֹר הַפְּסוּק "לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אַעֲשֶׂה לוֹ עוֹר כְּנִגְדּוֹ" (הוּבָא בְּצַפְנַת פְּעֻנַח לְעִיל, עֵיין שֵׁם) – הָאָדָם הוּא רִמּוֹ לְשִׁכְל [– הַחֵלֶק הַרוּחָנִי שְׁבָאָדָם], וְהַשְּׁכֵל לֹא טוֹב הִיּוֹתוֹ לְבַדּוֹ, כִּי הוּא צָרִיךְ לְכָלִי שִׁירָאָה כּו פְּעוּלוֹתָיו וְשִׁיְהִיָּה לוֹ עוֹר בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, וְהַכָּלִי הַזֶּה הוּא הַחוּמֵר... הוּא הָאֶשְׁתּוֹ, וַיֵּשׁ בָּהּ רִמּוֹ לְגוֹף, וְכֵן שְׁלֵמָה הַמְשִׁיל הַחוּמֵר לְאֶשְׁתּוֹ... לְפִי שֶׁהָאֶשְׁתּוֹ מְקַבֵּלַת הַפְּעוּלָה, וְכֵן הַחוּמֵר מְקַבֵּל הַצּוּרוֹת [– הַבְּחִינּוֹת הַרוּחָנִיּוֹת]. וְעֵיין עוֹד לְעִיל סִימָן ז. סֵפֶר הַמַּאמְרִים תְּרִינ"ג ע' רֵלֶה.

וְרָאָה בְּתוֹרַת מִנְחֵם חֵלֶק כַּח ע' 101 רִמּוֹ לְפִירוּשׁ הַבְּעַשׂוֹט כֹּאן בְּמַדְרֵשׁ חו"ל.

20. על פי לשון הכתוב – נשא שם, טו.

21. ראה להלן בפנים.

רְפוּאָה עַל יְדֵי מַאֲזֵנִי שְׁכָלוּ הַקִּדְשׁ. אֲמַנֶּם אִם יִתְנַאֲחַ בְּזֶה שׁוֹב אֵין דְּבָרָיו נִשְׁמָעִים, לְכַךְ עֲצָה הִיעוּצָה, מִן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְגו', רוּצָה לִזְמַר שְׂיִקַּח הַכֹּהֵן מִדַּת הַשְּׁפָלוּת כְּעֶפֶר שְׁבָקִירְקַע הַמִּשְׁכָּן וְיִתֵּן אֶל הַמַּיִם שֶׁל תּוֹרַה וּמוֹסָר, וְדַבְּרֵי פִי חֲכָם חָן.

הַמַּיִם³² שֶׁל תּוֹרַה וּמוֹסָר – הֵינּוּ שִׁיעָרָה וִיכְנִיס בְּתוֹךְ אֲמִירַת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְהַתּוֹכַחָה רַגֵּשׁ שְׁפָלוּת וְעוֹנָה³³, וְאִזִּי יִהְיוּ דְבָרָיו נִשְׁמָעִים³⁴. וְדַבְּרֵי פִי חֲכָם חָן³⁵.

של המשלים והמליצות – על ידי מאזני שְׁכָלוּ הַקִּדְשׁ, כלומר, באמצעות בחינה מדוקדקת והבנה נכונה במצבו של השומע, ואזי אכן יביאו הדברים תועלת ורפואה ורוחנית.

אֲמַנֶּם, הַדְּגֵשָׁה נּוֹסֶפֶת יֵשׁ בְּדַבָּר – שֶׁאִם יִתְנַאֲחַ בְּזֶה הַמּוֹכִיחַ, הֵינּוּ שְׂדַבְרֵי הַתּוֹכַחָה וְהַמוֹסֵר יֵאָמְרוּ עַל יְדוּ מִתּוֹךְ גְּאוּה וְהַתְּנַשְׂאוֹת עַל שׁוֹמְעֵיו (וְלֹא מִתּוֹךְ אַהֲבָה וְהַתְּאֲחָדוֹת עִמָּהֶם²⁸), שׁוֹב אֵין דְּבָרָיו נִשְׁמָעִים²⁹; לְכַךְ – מִמִּשְׁיַךְ הַכְּתוּב וּמִלְמַדְנוּ – עֲצָה הִיעוּצָה שׁ"מֵן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְגו'³⁰, רוּצָה לִזְמַר, שְׂיִקַּח הַכֹּהֵן – יִנְקוּט מִדַּת הַשְּׁפָלוּת, לִהְיוֹת כְּ"עֶפֶר שְׁבָקִירְקַע הַמִּשְׁכָּן"³¹, וְ"עֶפֶר" זֶה "יִתֵּן אֶל

הַאֲמֹר בְּאַבְרָהָם קָאֵי עַל עֶפֶר סוּטָה. בְּתוֹרַת מִנְחָם שֵׁם ע' 101-100 מוֹסִיף בִּיאוֹר לְדַבְרֵי הַבְּעֵשׂט כֵּאֵן: "לְכֹאֲרוּהָ בְּשִׁבְלֵי עֵינַי הַבֵּיטוּל מִסְפִּיק גַּם עֶפֶר סַתֵּם, כִּמ"ש "וְנִפְשֵׁי כַּעֲפָר לְכָל תְּהִיָּה" ... וְמֵהוּ הַצּוֹרֵךְ בְּעֶפֶר מִקְרַקַּע הַמִּשְׁכָּן דּוֹקָא? אַךְ הַעֲנִין הוּא... שְׂצִירֵךְ לִהְיוֹת עֵינַי הַבֵּיטוּל בְּמִצִּיאוֹת אֲפִילוֹ בְּשַׁעַת שְׂמִכִיר מַעְלוֹתָיו כו', וְעֵינַי זֶה מְרוּמוֹ ב"הֶעֱפֵר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן", הֵינּוּ, שְׁלִמְרוֹת גּוֹדֵל מַעְלַת הַמִּשְׁכָּן שְׁבוּ הֵיא הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה, הֵרִי הוּא בְּתַכְלִית הַבֵּיטוּל דַּעֲפֵר".

32. על פי המשך לשון הפסוק – נשא שם.

33. ראה בפ"י ויצא, ד"ה עוד י"ל דכתבתי במ"א ביאור ש"ס: "אמרו במשנה דאבות פרק ד [משנה א] איזה חכם הלומד מכל אדם... על ידי שמשפיל עצמו שהוא חכם ואפילו הכי לומד מכל אדם [ראה שם דוגמא לדבר] – על ידי זה דבריו נשמעין, כמו שכתבתי בשם מורי זלה"ה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן וכו'".

34. ראה צפנת פענח להלן כאן, שכן הוא גם "בכללות, שיש אנשי החומר [בחינת "אשתו"] ואנשי הצורה, וזהו שכתוב איש צורה שתשטה אשתו, אנשי החומר, והביא האיש את אשתו אל הכהן... ולקח מים קדושים [שיאמר לו תוכחה ומוסר ויעמידו על דרך הישר, ככפנים], אך אם מצד מעלתו הגדולה אין לו התחברות עם אנשי החומר, צריך לירד ממדרגתו, כמו שכתבתי, שאז יוכל להתחבר עמהם ולהעלותו... וזהו שכתוב ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן, ורצה לומר שירד ממדרגתו עד לעפר, להעלות שוכני עפר". וראה גם לקוטי שיחות חלק כה, וירא ב.

35. על פי לשון הכתוב – קהלת י, יב.

לְחִיךְ הַטּוֹעֵמוֹ כְּמוֹ יַיִן וְחֹלֵב, כְּמוֹ שְׁנוֹתֵינִי לְחוֹלִים הַמַּיִם מֵרִים לְרִפּוּאֲתוֹ בְּתוֹךְ יַיִן וְחֹלֵב, שֶׁאִזִּי יִהְיֶה מוֹטַעַם לְחִיךְ". וְרֹאה גַם בְּתוֹי"י לְהֵלֵךְ אֲמוֹר ק, ד וְאֵילֶךְ [תַּסַּח] (וְשֵׁם, ש"רֵאשִׁי הַדּוֹר צְרִיכִין לְרִדּוֹף אַחַר הַרְשָׁעִין הַהַחְזִירִין עַל יְדֵי מוֹסֵר וְתוֹכַחָה בְּמִשְׁלַח מְלִיצָה עַל יְדֵי לְבוּשׁ); קד, ג [תַּפְּהָ].

וּבְדִגְלָה מַחְנֵה אַפְרִים תְּצוּהוּ, ד"ה וְאַתָּה תְּצוּהוּ (הַב'), בְּשֵׁם הַבְּעֵשׂט: "צִירֵךְ לְפַעֲמִים הַלְּבִישׁ הַתּוֹרָה בְּלִבוֹשֵׁינִי כְּדִי לְהַכְנִיס בְּלִבּוֹת בְּנֵי אָדָם, מִשְׁלַח לְרִפּוּאָה שְׂרׁוּאָה שֶׁהַחוּלָה אֵינּוּ יִכּוֹל לְקַבֵּל הַרְפּוּאָה כִּי הֵיא מֵר בְּעֵינָיו צְרִיךְ לְלַבּוֹשׁ הַרְפּוּאָה בְּמִינֵי מַתִּיקָה כְּדִי שְׂיִקַּבֵּל" (וְרֹאה גַם לְהֵלֵךְ סִימָן שֵׁב (ג)).

28. ראה לעיל סימן קיג (ב).

29. ראה לעיל סימן קלא ולהלן סימן שפט.

30. נשא שם.

31. ראה גם סוטה יז, א ש"אנכי עפר ואפר"